

HRVATSKO-SRPSKI/SRPSKO-HRVATSKI INTERKULTURALIZAM DANAS I JUČER

Predgovor

Drago Roksandić

Međunarodni znanstveni skup *Desničini susreti 2016.* održan je u Beogradu, u Institutu za književnost i umetnost i u Biblioteci grada Beograda, 23., 24. i 25. rujna 2016. godine. Tema je bila „Hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam danas. Povodom 110. obljetnice rođenja Vladana Desnice“.¹ Realiziran je kao obveza u međudržavnom hrvatsko-srpskom projektu „Desničini susreti“ i hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam“ Instituta za književnost i umetnost u Beogradu i Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu odobrenom za 2016./2017. i 2017./2018. godinu.

Zbornik radova – koji se i ove godine tradicionalno objavljuje na godišnjicu održavanja skupa – čine dvadeset i četiri autorska članka, koje je pojedinačno recenziralo u načelu dvoje recenzenata, po jedan od Hrvatske i Srbije, a ukupno njih trideset i osam. Zbornik je i kao cjelinu ocijenilo dvoje recenzenata (znanstvena savjetnica dr. sc. Vesna Matović i prof. dr. sc. Dušan Marinković). Priopćenja i žive rasprave na skupu, redovito sadržajne i obrazložene recenzentske ocjene, razmjene mišljenja članova Uređivačkog odbora i uredničke komunikacije čine cjelinu iskustva sažetu u ovom *Zborniku radova*. Navedena je cjelina time i sama izvorni doprinos hrvatsko-srpskom/srpsko-hrvatskom interkulturalizmu.

Opredjeljujući se za temu „Hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam danas“, Pripremni odbor *Desničinih susreta 2016.* htio je potaknuti raspravu o njegovim problematikama, dosezima i ograničenjima u razdoblju nakon cca 2000. godine. Nakon te su godine i u Srbiji i u Hrvatskoj otvoreni društveni i kulturni procesi koji su omogućili da se ratom i poraćem tektonski poremećeni hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski odnosi u 1990-im godinama počnu obnavljati i razvijati u skladu s dominantnim europskim načelima i praksama. Istovremeno je i srpsko-hrvatski/hrvatsko-srpski interkulturalizam, ako ništa drugo, s obiju strana stekao kulturni legalitet i legitimitet, dovoljan da se u suočavanju sa zajedničkim baštinama (*shared heritages*) u dugom povijesnom trajanju, u 19. i 20. stoljeću, izade iz binarnih, ekskluzivnih opozicija „ili – ili“. Pristupima i metodama immanentnima recentnim

---

¹ Publikacija *Desničini susreti 2016. Hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam danas. Povodom 110. obljetnice rođenja Vladana Desnice. Program rada / Sažeci izlaganja* (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – FF press, Zagreb 2016.) integralno je dostupna na Internetu (<http://kula-jankovica.unizg.hr/files/file/ds-pk-2016.pdf>. /17. 8. 2017.)

trendovima u društvenim i humanističkim znanostima te kulturnim studijima time su i u nacionalnim *mainstream* ustanovama znanosti i kulture otvoreni kanali za interkulturalne pristupe složenim fenomenima i procesima koji su nesumnjivo konstitutivni u modernoj hrvatskoj i srpskoj kulturi, neovisno o tome kako ih se sve danas može vrednovati sa stajališta dominantnih orijentacija u suvremenoj srpskoj i hrvatskoj kulturi. Drugo, recentne interkulturalne orijentacije i prakse u suvremenoj hrvatskoj i srpskoj kulturi – među kojima i *Desničini susreti* od 2005. godine do danas imaju svoje prepoznatljivo mjesto – također su iziskivale i iziskuju kritičko propitivanje.²

Desničini susreti 2016. bili su posvećeni 110. godišnjici rođenja Vladana Desnice (Zadar, 17. IX. 1905. – Zagreb, 4. III. 1967.). Nije to bila samo formalna posveta nego i poticaj da i ovaj skup, kao i svi prethodni, bude prilika da se u kontekstu glavne teme skupa raspravlja o relevantnim aspektima opusa Vladana Desnice, jednog od najboljih pisaca moderne hrvatske i srpske književnosti.

To su bili proklamirani ciljevi Pripremnog odbora, koji su i ovom prilikom činili stalni članovi (predstavnici Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije te Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskog društva pisaca u Zagrebu i Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“ u Zagrebu) te Instituta za književnost i umetnost u Beogradu. Koliko su ti ciljevi ostvareni, svjedoči prije svega ovaj *Zbornik radova*, iako je istaknuto da je iskustvo stečeno realizacijom skupa mnogo bogatije i nijansiranije. Kada je o hrvatsko-srpskom/srpsko-hrvatskom interkulturalizmu danas riječ, izrečene su brojne dijagnoze i prognoze, kako u priopćenjima tako i u raspravi, ali su one manje došle do izražaja u pristiglim člancima nego u raspravama na samim *Desničinih susretima 2016.* Uvršteni, redovito uistinu kvalitetni, tekstovi također su češće izraz „primijenjenog interkulturalizma“ nego kritičkog propitivanja njegovih pretpostavki jučer i danas. Najdragocjenijom čini nam se spoznaja koja se neodoljivo nameće nakon čitanja svih uvrštenih članaka da je hrvatsko-srpski/srpsko-hrvatski interkulturalizam postojano *en construction*. Njegovo vrijeme, bilo u smislu interkulturalne komparatistike, bilo u smislu kulturnih studija u europskim i svjetskim kontekstima, očigledno tek dolazi jer se i na ovom skupu potvrdila, pored starijih, skupina mlađih istraživača koji ga doživljavaju neizbježnim u svom radu. Nada je sviju koji su bili uključeni u *Desničine susrete 2016.* da će i ovaj zbornik biti poticaj njegovu daljnjem obogaćivanju.

Uistinu je velik broj ljudi kojima i ovom prilikom treba zahvaliti na doprinosu realizaciji 15. sveska Biblioteke DESNIČINI SUSRETI, koju od 2009. godine uređuju potpisnik ovog predgovora i kolegica Ivana Cvijović Javorina. Zahvalnost pripada prije svega svim autorima priloga, recenzentima članaka i zbornika kao cjeline. Njihova su imena otisnuta u knjizi. Svi su oni svoj dio posla trebali obaviti u vrlo kratkim rokovima, s puno razumijevanja za sugestije kojima je cilj bio da svaki prilog pojedinačno i zbornik kao cjelina budu što kvalitetnije, ali i obradom ujednačeniji, u skladu s „Uputama za pisanje priloga u zborniku radova...“, otisnutima u izdanju navedenom u bilj. 1. Nužno je dodati da su članovi

² <http://kula-jankovica.unizg.hr/hr/desnicini-susreti/centar/biblioteka-ds/> /17. 8. 2017./

Desničini 2016. susreti Beograd 23. - 25. IX. 2016.

Hrvatsko-srpski/ srpsko-hrvatski interkulturalizam danas

Povodom 110. obljetnice
rođenja Vladana Desnice

SUDJELUJU:
Michael Antolović (Sombor – Novi Sad), **Vladan Bajčeta** (Beograd), **Snježana Banović** (Zagreb), **Stanislava Barać** (Beograd), **Dragan Bošković** (Kragujevac), **Ivana Cvijović Javorina** (Zagreb), **Bojan Dorđević** (Beograd), **Jelena Dorđević** (Beograd), **Milomir Gavrilović** (Beograd), **Bojan Jović** (Beograd), **Virna Karlić** (Zagreb), **Olga Kراسić Marjanović** (Beograd), **Goran Korov** (Zagreb), **Zvonko Kovač** (Zagreb), **Jelena Marićević** (Novi Sad), **Dušan Marinković** (Zagreb), **Nikola Marinković** (Čačak), **Zvonko Maković** (Zagreb), **Stjepan Matković** (Zagreb), **Jelena Milinković** (Beograd), **Nikola Petković** (Zagreb), **Marina Protrka Štimec** (Zagreb), **Sanja Roić** (Zagreb), **Drago Rokсандić** (Zagreb), **Žarka Svirčev** (Bečej), **Gojko Tešić** (Novi Sad), **Iva Tešić** (Beograd), **Milanka Todić** (Beograd), **Luca Vaglio** (Kragujevac), **Mladen Vesković** (Beograd)

PROGRAM RADA
 → **Petak, 23. rujna/oktobra 2016.**
 9:00 – 11:15, 11:45 – 14:00, 16:00 – 17:15, 17:30 – 18:30
 Institut za književnost i umetnost, Kralja Milana 2
 → **Subota, 24. rujna/oktobra 2016.**
 9:00 – 11:00, 11:00 – 13:00
Predstavljanje novih izdanja
 Biblioteka grada Beograda, Knez Mihailova 56
 14:30 – 15:45, 16:00 – 17:15, 17:30 – 18:30
 Institut za književnost i umetnost, Kralja Milana 2
 → **Nedjelja, 25. rujna/oktobra 2016.**
 11:00 – 13:00
Šetnja (ne)ostvarenim Beogradom Vladana Desnice
 (Vodi: Bojan Dorđević)
 Institut za književnost i umetnost – Jugoslovensko dramsko pozorište – Srpska književna zadruga – Andrićev venac – Radio Beograd – Politika – Kulturni centar Beograda – Hotel Moskva
 Polazak ispred Instituta za književnost i umetnost, Kralja Milana 2

DESNIČINE SUSRETE 2016. FINANCIRAJU I MATERIJALNO POMAŽU: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske • Savjet za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske • Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu • Institut za književnost i umetnost u Beogradu • Biblioteka grada Beograda • Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb • Srpsko kulturno društvo "Prosvjeta", Zagreb • Društvo za obnovu i revitalizaciju Kule Stojana Jankovića – Mostovi, Zagreb

INTEGRALNA VERZIJA PROGRAMA: <http://kula-jankovica.unizg.hr/files/file/ds-pk-2016.pdf>
<http://www.ikum.org.rs/news.php?id=161>

VLADAN DESNICA
OLUPINE NA SUNCU

Vladan Desnica
(Zadar, 17. rujna 1905.
– Zagreb, 4. ožujka 1967.)

V. DESNICA
ZAPISI O UMJETNOSTI
Krugovi, 1952.

"Čak i oni koji nemaju nikakve veze s umjetnošću i nikakve ljubavi za nju, morali bi biti zahvalni nebu što ona postoji. Jer je to jedino područje ljudske djelatnosti gdje je nemoguća laž: čim laž proviri, istim časom, automatski prestaje umjetnost. U pravoj umjetnosti uvijek, beziznimno, uprkos svemu vlada istina: tu čovjek govori istinu čak i proti svojoj volji."

(Vladan Desnica, "Zapisi o umjetnosti", Krugovi, 1952.)

7 / 1 / 49
 » Miguel «
 (sunt bog-bije)
 (Coi fruirea tuhi! —

Uređivačkog odbora s beogradske i zagrebačke strane (kolege dr. sc. Vladan Bajčeta, dr. sc. Bojan Jović, prof. dr. sc. Zvonko Kovač i potpisnik ovog predgovora) u nekim periodima bili i u dnevnoj međusobnoj komunikaciji kako bi se poslovi obavili.

Srdačnu zahvalnost dugujem izraziti o. d. dekana Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Željku Holjevcu na potrebnoj institucionalnoj podršci te direktoru Instituta za književnost i umetnost u Beogradu, znanstvenom savjetniku dr. sc. Bojanu Joviću, koji je u ovom poslu i kao čelnik ustanove koja je bila domaćin skupa imao dodatnih obveza. *Desničine susrete 2016.* zadužila je i Biblioteka grada Beograda kao domaćin u jednom radnom danu.

Tiskanje ove knjige omogućeno je sredstvima Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske i sredstvima Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije. Ne samo financijski nego i legitimacijski time je *Zbornik* dobio dragocjenu podršku na kojoj su svi suradnici, siguran sam, zahvalni.

Gđa Grozda Pejčić lektorirala je članke autorâ iz Srbije, a kolegica Samanta Paronić onih iz Hrvatske. Kolegica Paronić je na urednikovu molbu dodatno provjerila formu tekstova u svim elementima i usuglasila je sa spomenutim uputama. Gđa Marija Marčetić i g. Desmond Maurer preveli su sažetke, redovito osjetno opširnije nego što je to obično slučaj. Svi oni zavređuju zahvalnost.

Na kraju, ponavljamo kao i niz puta do sada, da je odlična suradnja s kolegicama i kolegama iz FF pressa Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, s Borisom Buijem na čelu, omogućila je da se i ovaj *Zbornik* pojavi u javnosti u skladu s tradicijom Biblioteke DESNIČINI SUSRETI.

Zagreb, 17. kolovoza 2017.

HRVATSKO-SRPSKI/ SRPSKO-HRVATSKI INTERKULTURALIZAM DANAS

Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog
skupa Desničini susreti 2016.

Uredio

Drago Rokсандić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb 2017.

Biblioteka DESNIČINI SUSRETI

sv. 15

Nakladnici

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet,
Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Institut za književnost i umetnost u Beogradu
FF press

Za nakladnike

prof. dr. sc. Željko Holjevac
dr. sc. Bojan Jović, znanstveni savjetnik

Urednički odbor

dr. Vladan Bajčeta, dr. Bojan Jović, prof. dr. sc. Zvonko Kovač, prof. dr. sc. Drago Roksandić

Urednik

prof. dr. sc. Drago Roksandić

Recenzenti

prof. dr. sc. Dušan Marinković
dr. sc. Vesna Matović, znanstvena savjetnica

Tiskanje ove knjige omogućeno je sredstvima Ministarstva znanosti, obrazovanja i
sporta Republike Hrvatske i sredstvima Ministarstva prosvete,
nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije

Fotografija na naslovnici

Vladan Desnica (iz fotodokumentacije dr. sc. Uroša Desnice)

HRVATSKO-SRPSKI/SRPSKO-HRVATSKI INTERKULTURALIZAM DANAS.
Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa Desničini susreti 2016.
Drago Roksandić (ur.)

Izvršni nakladnik
Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet
Zagreb, Ivana Lučića 3
tel. 01/4092-111; faks 01/6156-879
e-mail: info@ffzg.hr
www.ffzg.unizg.hr

Izvršni urednik
Boris Bui

Grafička oprema
Boris Bui
Marko Maraković

Prijevod sažetaka na engleski jezik
Marija Marčetić
Desmond Maurer

Lektura
Samanta Paronić
Grozda Pejčić

Korektura
Samanta Paronić

Izrada kazala
dr. sc. Jadranka Brnčić

Idejno rješenje naslovnice
Marko Maraković

Grafičko oblikovanje naslovnice
Marko Maraković

Naklada
300 primjeraka

Tisak i uvez
Tiskara Zelina, Sv. Ivan Zelina

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 000971305

CENTAR ZA KOMPARATIVNOHISTORIJSKE
I INTERKULTURNE STUDIJE

HRVATSKO-SRPSKI/SRPSKO-HRVATSKI INTERKULTURALIZAM DANAS

Zbornik radova s Desničinih susreta 2016.

Uredio
DRAGO ROKSANDIĆ